

Голова Верховної Ради України Володимир Литвин 30 липня направив Президенту України Віктору Януковичу лист,

у якому виклав свою позицію щодо Закону України про засади державної мовної політики та пропозиції щодо попередження можливих негативних наслідків його впровадження

ПОЧАТОК НА 1-Й СТОР.

За таких обставин Голова Верховної Ради зобов'язаний підписати поданий йому для підпису текст закону (п.9 статті 131 Регламенту). «Тому вважаю за обов'язок висловити у розвиток нашої розмови мою незмінну позицію щодо очевидних правових вад закону та можливих суспільно-політичних наслідків у разі набуття ним чинності», — йдеться у листі.

Серед можливих негативних наслідків В. Литвин назвав такі:

1. Закон може стати джерелом безперервного протистояння, викликом політичній та суспільній стабільності. Особливо з урахуванням того, що його використовуватимуть як збуджуючий чинник у передвиборчих кампаніях.

2. Закон несе загрозу розмивання у правовому та практичному вимірах статусу української мови як єдиної державної мови. Без чітких правових та практичних гарантій конституційного статусу державної мови, ретельно визначених державних механізмів, що гарантують її всебічний розвиток та застосування, українська мова може опинитися у ролі псевдодержавної на фоні законодавчо закріпленої багатомовності в Україні.

3. У законі зроблена спроба замаскувати фактичне вивіщення російської мови за начебто розширенням мовних прав національних меншин. Така серйозна вада закону і його неприхована декларативність щодо прав мільйонів їх представників можуть обернутися розчаруваннями і відчуттям нерівноправності значної частини населення України.

4. Закон не побудований на жодних прогнозних, не кажучи вже про реальні, розрахунках щодо державних фінансово-економічних витрат на його реалізацію. Такий декларативний характер законом визначених зобов'язань держави може обернутися зневірою людей і мати деструктивні наслідки.

5. Закон вимагає детального вивчення на предмет його відповідності вимогам Європейської хартії регіональних мов або мов меншин та змісту Пояснювальної доповіді Ради Європи до неї. Юридично точне узгодження його тексту та змісту із міжнародно-правовими зобов'язаннями України гарантуватиме легітимність закону не лише в очах мільйонів українських громадян, але й європейських правових та політичних інститутів.

«Знаючи Вашу занепокоєність ситуацією, що склалася у зв'язку з прийняттям цього далеко не бездоганного закону, та Вашу налаштованість на її розумне врегулювання, прошу Вас, у разі його підписання, одночасно, а краще на випередження дати доручення Кабінету Міністрів України:

— невідкладно розробити та внести до Верховної Ради України проект загальнодержавної програми розвитку української мови як державної з насиченим бюджетним фінансуванням її ще у 2012 році та в наступний період;

— розробити цілісний проект закону щодо розвитку та порядку застосування мов в Україні.

Опрацювання таких документів протягом серпня та вересня їх до Верховної Ради для розгляду у першій пленарній тиждєнь вересня 2012 року мало б стабілізує суспільно-політичне значення, дозволило б нейтралізувати спроби використовувати мовну тематику у внутрішньополітичній боротьбі, яка є неминучою у передвиборчий період», — зазначає В. Литвин.

До листа Президенту України додані підготовлені Головою Верховної Ради України проект закону «Про порядок застосування мов в Україні», юридична довідка «Щодо питання ратифікації Україною Європейської хартії», пропозиції щодо усунення неузгодженостей та неточностей у прийнятому мовному законі відповідно до статті 131 Регламенту Верховної Ради України.

Довідково: відповідно до п. 9 ст. 131 Регламенту, у разі відхилення Верховною Радою всіх пропозицій Голови Верховної Ради України він зобов'язаний у той же день підписати раніше поданий йому для підпису текст закону.

Голова Верховної Ради України Володимир Литвин зареєстрував проект закону «Про порядок застосування мов в Україні».

Текст документа*:

«ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ МОВ В УКРАЇНІ

Цей Закон визначає правові та організаційні засади застосування в Україні державної мови, регіональних мов або мов меншин відповідно до положень Конституції України, Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, а також Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин в частині мов національних меншин в Україні.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. Для цілей цього Закону:

термін державна мова — визначена за Конституцією України мова, вживання якої обов'язкове в органах державного управління та діловодства, установах та організаціях, на підприємствах, у державних та комунальних закладах освіти, науки, культури, у сферах зв'язку та інформатики тощо;

терміни регіональні мови, мови меншин вживаються у значеннях, визначених Європейською хартією регіональних мов або мов меншин.

Стаття 2. Право на мовне самовизначення

1. Право на мовне самовизначення полягає у можливості вільного використання громадянами України державної мови, регіональної мови, мови меншини або мови національної меншини в Україні.

2. Держава забезпечує кожному в Україні незалежне від етнічного походження, національної належності, місця проживання, релігійних переконань можливість оволодіти державною мовою в обсязі, достатньому для інтеграції в суспільство та реалізації громадянських та політичних прав, а також іншою мовою, в обсязі достатньому для розуміння та спілкування.

Стаття 3. Принципи застосування мов в Україні

1. Застосування мов в Україні базується на таких принципах:

1) забезпечення всебічного розвитку, застосування і використання державної мови, її функціонування в усіх сферах суспільного життя на всій території України;

2) визначення вільного розвитку регіональної мови, мови меншини або мови національної меншини в Україні, а також сприяння їх використанню без нанесення шкоди обсягу використання державної мови;

3) підтримання і розвитку культурних взаємин між різними мовними групами;

4) сприяння здійсненню наукових досліджень у сфері розвитку та збереження мов;

5) заохочення до пліурлінгвізму та сприяння вивченню офіційних мов Європейського Союзу, інших мов міжнародного спілкування.

Стаття 4. Державна мова України

1. Державною мовою в Україні є українська мова.

2. Статус української мови як державної є однією із основоположних засад конституційного ладу в Україні.

3. Державна мова застосовується на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування (мова актів, роботи, діловодства документації тощо), а також в інших публічних сферах суспільного життя, які визначаються законом.

4. Держава сприяє та заохочує використання державної мови в засобах масової інформації, освіті, науці, культурі, інших сферах суспільного життя.

5. Лінгвістичні дані державної мови встановлюються українським правописом та словниками української мови. Правила українського правопису затверджуються мовною комісією Національної академії наук України.

Стаття 5. Захист права на мовне самовизначення

1. Кожен має право захищати свої мовні права та законні інтереси від порушень і протиправних посягань будь-яким способом, не забороненим законом.

2. Кожному гарантується право на захист у відповідних державних органах і суді своїх мовних прав і законних інтересів, мовних прав і законних інтересів своїх дітей, на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, юридичних і фізичних осіб.

3. Кожен має право після використання всіх національних форм і засобів правового захисту звертатися за захистом своїх мовних прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Розділ II ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ МОВИ, МОВИ МЕНШИНИ АБО МОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНШИНИ В УКРАЇНІ

Стаття 6. Використання регіональної мови, мови меншини або мови національної меншини в Україні

1. Цим Законом визначається порядок та межі використання:

регіональної мови або мови меншини, мови національної меншини;

регіональної мови, кількість громадян України — носіїв якої у відповідно Автономній Республіці Крим, області, місті Києві чи Севастополі складає 15 і більше відсотків населення (далі — регіональна мова обласного значення).

Стаття 7. Порядок встановлення регіональної мови обласного значення

1. Наявність регіональної мови обласного значення встановлюється на підставі даних Всеукраїнського перепису населення про те, що кількість громадян України — носіїв регіональної мови у відповідно Автономній Республіці Крим, області, місті Києві чи Севастополі становить не менше 15 відсотків від загальної чисельності громадян України, які постійно проживають у відповідній адміністративно-територіальній одиниці, визначеній частиною другою статті 133 Конституції України.

2. Право ініціювати запровадження заходів, спрямованих на використання регіональної мови обласного значення в роботі відповідних місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування належить громадянам України, які постійно проживають відповідно в Автономній Республіці Крим, області, місті Києві чи Севастополі. Ініціювання запровадження таких заходів здійснюється шляхом збору підписів громадян України, яким належить право, зазначене у частині другій цієї статті. Збір підписів проводиться ініціативною групою збору підписів (далі — ініціативна група), яка утворюється і легалізується у порядку, встановленому статтею 8 цього Закону.

Стаття 8. Утворення та легалізація ініціативної групи

1. Ініціативна група, зазначена у частині третій статті 7 цього Закону, утворюється на зборах за участю не менш як 200 громадян України, які мають право голосу на виборах і референдумах, та постійно проживають в Автономній Республіці Крим, області, місті Києві чи Севастополі. Забороняється проводити збори громадян щодо утворення ініціативної групи при відповідному органі місцевого самоврядування.

2. Не пізніше ніж за п'ять календарних днів до дня проведення зборів громадян України щодо проведення збору підписів ініціатори повинні письмово повідомити про дату, час, місце і мету зборів відповідно Верховну Раду Автономної Республіки Крим, обласну раду, Київську чи Севастопольську міську раду.

3. Перед початком зборів громадян України щодо збору підписів проводиться реєстрація учасників, складається їх список із зазначенням прізвища та імені (по батькові), дати народження, місця проживання із зазначенням адреси житла, номеру та серії паспорту та даних про час та орган видачі паспорту України, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України. Кожний учасник зборів засвідчує участь у зборах щодо збирання підписів шляхом проставлення особистого підпису напроти свого прізвища у списку реєстрації.

4. На зборах громадян України щодо збирання підписів обирається голова та секретар зборів, лічильна комісія, затверджується порядок денний зборів, до якого включаються питання про доцільність ініціювання заходів, спрямованих на використання регіональної мови обласного значення, обсяг цих заходів з дотриманням меж, встановлених цим Законом.

5. Якщо більшість від присутніх учасників зборів громадян України проголосує за ініціювання заходів, спрямованих на використання регіональної мови обласного значення, з числа учасників зборів обирається ініціативна група, якій доручається збирання підписів громадян на підтримку ініціативи запровадження таких заходів в обсязі, визначеному зборами громадян, з дотриманням меж, встановлених цим Законом.

6. Ініціативна група складається не менш як з п'ятнадцяти громадян України, які на день її утворення мають право голосу на виборах і референдумах, та постійно проживають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Збори утворюють одну ініціативну групу. На зборах затверджується список членів ініціативної групи із зазначенням прізвища та імені (по батькові), дати народження, місця проживання, відомостей про документи, що посвідчують особу та громадянство України.

7. На зборах громадян з числа членів ініціативної групи визначається особа (далі — уповноважений представник ініціативної групи), яка буде представляти інтереси ініціативної групи у відносинах з органами державної влади та органами місцевого самоврядування в адміністративно-територіальній одиниці, де ініціюється введення регіональної мови обласного значення.

8. За результатами зборів, зазначених у частині першій цієї статті, оформляється протокол, в якому зазначаються дата, місце проведення, кількість їх учасників, інформація про обрання голови та секретаря зборів громадян України, хід обговорення питань порядку денного, зміст заходів, спрямованих на використання регіональної мови, які пропонується ініціювати, персональний склад ініціативної групи (у разі її обрання) та відомості про особу, визначену бути представником ініціативної групи. Протокол підписують голова та секретар зборів. Списки учасників зборів, членів ініціативної групи є складовою протоколу зборів. До цих документів додається письмова згода кожної особи, включеної до ініціативної групи, на входження до її складу, та письмова згода

особи, зазначеної у частині сьомій цієї статті, бути уповноваженим представником ініціативної групи.

9. У семиденний строк з дня проведення зборів уповноважений представник ініціативної групи передає до відповідної обласної ради підписані головою і секретарем зборів документи проведених зборів, зазначені у частині восьмій цієї статті.

10. Голова відповідно Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної ради, Київської чи Севастопольської міської ради у п'ятиденний строк організує перевірку документів, зазначених у частині восьмій цієї статті, щодо їх відповідності вимогам законодавства і за результатами цієї перевірки здійснює підготовку відповідного питання для розгляду відповідною радою. Рішення ради про легалізацію (визнання) ініціативної групи з ініціювання заходів, спрямованих на використання регіональної мови обласного значення, або про відмову у визнанні (легалізації) ініціативної групи у письмовому вигляді надається уповноваженому представнику ініціативної групи. Зазначене рішення може бути оскаржене у порядку, встановленому законом.

11. До завершення процесу збору підписів у порядку, встановленому цією статтею, може бути легалізована одна ініціативна група збору підписів.

Стаття 9. Підписний лист

1. Підписи громадян України збираються на підписних листах, форма яких встановлюється Центральною виборчою комісією для збирання підписів на підтримку ініціативи проведення всеукраїнського референдуму. Ініціативна група збору підписів має право виготовляти підписні листи встановленої форми друкарським способом, шляхом фотокопіювання або іншим чином.

2. Підписний лист містить дати утворення та легалізації ініціативної групи, порядковий номер підписного листа, зазначення адміністративно-територіальної одиниці, де збираються підписи, формулювання змісту заходів, що пропонуються ініціювати, та зазначення регіональної мови, щодо якої пропонуються зазначені заходи; відомості про члена ініціативної групи, який збирає підписи.

3. Підписний лист містить графі, в яких зазначаються: порядковий номер громадянина України у підписному листі; прізвище та ім'я (по батькові) громадянина України; число, місяць та рік народження громадянина України; місце проживання громадян України та адреса житла; назва, номер і серія паспорта громадянина України; особистий підпис громадянина; дата проставлення підпису.

Стаття 10. Порядок збору підписів громадян

1. Збір підписів громадян на підтримку заходів, спрямованих на використання регіональної мови обласного значення, здійснюється протягом одного місяця з дня легалізації ініціативної групи збору підписів. Підписи виборців збирають члени ініціативної групи.

2. Графи підписного листа, що стосуються громадянина, заповнюються ним власноручно. Правильність відомостей засвідчується особистим підписом.

3. Усі записи у підписному листі виконуються чорнильною або кульковою ручкою синього або чорного кольору таким чином, що забезпечує вільне читання внесених відомостей.

4. Допущена помилка у підписному листі виправляється особою, яка її зробила, у спосіб, який дозволяє прочитати попередній запис. Правильність виправлення засвідчується окремим підписом особи, яка зробила виправлення.

5. Член ініціативної групи, який зібрав підписи громадян, підписує заповнений підписний лист та проставляє цифрами і прописом кількість зібраних у цьому підписному листі підписів громадян.

6. Забороняється збирати підписи в органах державної влади, органах влади Автономної Республіки Крим та органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в закладах, установах та організаціях державної або комунальної форми власності.

7. Громадянин України, який підтримує вимогу про запровадження заходів, спрямованих на використання регіональної мови обласного значення ставить підпис на її підтримку на одному підписному листі.

Стаття 11. Передача ініціативною групою підписних листів відповідній раді

1. Після завершення збирання підписів на підтримку заходів, спрямованих на використання регіональної мови обласного значення, але не пізніше як через десять днів після дня закінчення строку збору підписів, встановленого частиною першою статті 10 цього Закону, ініціативна група підраховує кількість зібраних підписів по кожній адміністративно-територіальній одиниці, а також загальну кількість зібраних підписів на підтримку зазначених заходів. За результатами підрахунку складається протокол про підсумки збору підписів на підтримку заходів, спрямованих на використання регіональної мови обласного значення, який підписується уповноваженим представником ініціативної групи.

2. Підписні листи, пронумеровані та зброшуровані у вигляді папок окремо по кожній адміністративно-територіальній одиниці, та протокол, зазначений у частині першій цієї статті, передаються уповноваженим представником ініціативної групи відповідно до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної ради, Київської чи Севастопольської міської ради.

3. Після строку, встановленого частиною першою цієї статті, документи ініціативної групи збору підписів не приймаються.

Стаття 12. Рішення про запровадження заходів, спрямованих на використання регіональної мови обласного значення

1. Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласна рада, Київська чи Севастопольська міська ради протягом семи календарних днів після отримання підписних листів та протоколів перевіряє дотримання порядку збору підписів, правильність оформлення підписних листів, а також вибірково перевіряє достовірність відомостей про громадян, що містяться в підписних листах, та їхніх підписів і узагальнює підсумки збору підписів. При проведенні перевірки відповідна рада має право звернутися до органу ведення Державного реєстру виборців щодо підтвердження відповідних відомостей.

2. При встановленні на підставі підписних листів кількості громадян України, які підтримали заходи, спрямовані на використання регіональної мови обласного значення, не враховуються підписні листи:

- 1) підписи у яких зібрані особою, яка не є членом ініціативної групи;
- 2) які містять недостовірні відомості про особу, яка збирала підписи виборців;
- 3) у яких відсутні відомості про особу, яка збирала підписи виборців;
- 4) у яких відсутній підпис особи, яка збирала підписи виборців;
- 5) невстановленої форми;
- 6) підроблені;
- 7) що мають підчистки, виправлення без застережень;
- 8) у яких підписи зібрані за участю органів виконавчої вла-

ди, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб.

4. При встановленні на підставі підписних листів кількості громадян України, які підтримали заходи, спрямовані на використання регіональної мови обласного значення, не враховуються підписи окремих громадян:

1) у разі відсутності у підписному листі усіх або окремих відомостей про громадянина, передбачених частиною третьою статті 9 цього Закону;

2) якщо при внесенні відомостей про громадянина, який підтримує своїм підписом ініціювання заходів, спрямованих на використання регіональної мови обласного значення, порушено вимоги частин третьої — шостої статті 10 цього Закону;

3) вчинені замість громадянина іншою особою;

4) вчинені особою, яка на день вчинення підпису не мала права ставити свій підпис на підтримку заходів, спрямованих на використання регіональної мови обласного значення;

5) які проживають поза населеним пунктом, в якому збиралися підписи;

6) якщо підписи вчинені виборцем до дня легалізації ініціативної групи.

5. За підсумками перевірки відповідно Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласна рада, Київська чи Севастопольська міська рада ухвалює рішення про підсумки збору підписів на підтримку ініціювання заходів, спрямованих на використання регіональної мови обласного значення. У цьому рішенні встановлюється відповідність кількості зібраних підписів вимогам частини першої статті 7 цього Закону.

6. Рішення про запровадження заходів, спрямованих на використання регіональної мови обласного значення, в межах, встановлених цим Законом, приймає відповідно Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласна рада, Київська чи Севастопольська міська рада протягом місяця з дня одержання належним чином оформлених документів.

Розділ III

МОВА РОБОТИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, МОВА СУДОЧИНСТВА, ЕКОНОМІЧНОЇ І СОЦІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 13. Мова актів органів державної влади та органів місцевого самоврядування

1. Акти Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, органів влади Автономної Республіки Крим, центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування оприлюднюються державною мовою.

2. У разі запровадження в порядку, встановленому цим Законом, заходів, спрямованих на використання регіональної мови обласного значення акти місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також органів влади Автономної Республіки Крим оприлюднюються також відповідно регіональною мовою.

3. Фінансування заходів, передбачених у частині другій цієї статті, здійснюється за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів.

Стаття 14. Мова роботи, діловодства і документації органів державної влади та органів місцевого самоврядування

1. В Україні мовою роботи, діловодства і документації, а також взаємодій органів державної влади та органів місцевого самоврядування є державна мова.

2. У разі запровадження в установленому цим Законом порядку заходів, спрямованих на використання регіональної мови обласного значення мовою роботи, діловодства і документації органів влади Автономної Республіки Крим, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування поряд з державною мовою є відповідна регіональна мова.

Листування цих органів з Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, центральними органами виконавчої влади здійснюється державною мовою.

3. Адміністративні послуги надаються державною мовою.

4. Посадово та службові особи органів державної влади та органів місцевого самоврядування зобов'язані володіти державною мовою, спілкуватися нею із відвідувачами, а в межах адміністративно-територіальної одиниці, в якій запроваджено заходи, спрямовані на використання регіональної мови обласного значення, — також відповідною регіональною мовою.

5. Мовою роботи конференцій, зборів та інших зібрань, які проводяться органами державної влади та органами місцевого самоврядування, є державна мова. У разі потреби в їх роботі можуть використовуватися також і регіональні мови, мови меншин або мови національних меншин в Україні.

6. Тексти офіційних оголошень, повідомлень виконуються державною мовою, а також у разі необхідності — регіональною мовою, мовою меншини або мовою національної меншини в Україні.

7. Найменування органів державної влади і органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ та організацій, написані на їх печатках, штампах, штемпелях, офіційних бланках і табличках виконуються державною мовою.

3. Фінансування заходів, передбачених цією статтею, в частині забезпечення функціонування регіональної мови, мови меншин або мови національних меншин в Україні здійснюється за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів.

Стаття 15. Мова документів, що посвідчують особу або відомості про неї

1. Паспорт громадянина України або документ, що його замінює, відомості про його власника, що вносяться до нього, виконуються державною мовою.

Стаття 16. Мова судочинства

1. Судочинство і діловодство в судах провадиться державною мовою.

2. При здійсненні судового провадження забезпечується можливість подання клопотань, доказів, інших документів у письмовій або усній формі державною мовою, регіональною мовою, мовою меншини або мовою національної меншини в Україні.

Стаття 17. Мова нотаріального діловодства

1. Нотаріальне діловодство в Україні здійснюється державною мовою. Якщо особа, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, не володіє державною мовою, за її заявою тексти оформлюваних документів мають бути перекладені нотаріусом або перекладачем мовою, якою вона володіє.

Стаття 18. Мова юридичної допомоги

1. Адвокат надає юридичну допомогу фізичним і юридичним особам державною мовою або іншою мовою, прийнятною для замовника.

Стаття 19. Мова економічної і соціальної діяльності

1. Мовою економічної і соціальної діяльності підприємств, установ та організацій будь-якої форми власності є державна мова, а також за потреби одночасно з державною мовою може використовуватись регіональна мова, мова меншини або мова національної меншини в Україні.

2. Забороняється прийняття у внутрішніх правилах підприємств, установ та організацій будь-якої форми власності положень, що обмежують у спілкуванні співробітників використання державної мови, регіональної мови, мови меншини або мови національної меншини в Україні.

Розділ IV

МОВА ОСВІТИ, НАУКИ, ІНФОРМАТИКИ І КУЛЬТУРИ

Стаття 20. Мова освіти

1. Вільний вибір мови навчання є невід'ємним правом громадян України, яке реалізується в рамках цього Закону, за умови обов'язкового вивчення державної мови.

2. Громадянин України гарантується право отримання ос-

віти державною мовою і регіональними мовами або мовами меншин. Це право забезпечується шляхом вивчення регіональних мов, мов меншин та мови національної меншини у дошкільних, позашкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих державних та комунальних навчальних закладах з українською мовою навчання.

3. Потреба громадян у мові навчання визначається в обов'язковому порядку за заявами про мову навчання, які подаються учнями (для неповнолітніх — батьками або особами, які їх замінюють), студентами при вступі до державних і комунальних навчальних закладів, а також, у разі потреби, у будь-який час протягом навчання.

4. Державні і комунальні навчальні заклади у встановленому порядку створюють окремі класи, групи, в яких навчання ведеться іншою мовою, ніж у навчальному закладі в цілому, за наявності достатньої кількості відповідних заяв про мову навчання від учнів (для неповнолітніх — від батьків або осіб, які їх замінюють), студентів згідно із законодавством України про освіту.

5. З метою підтримання нечисленних мовних груп у встановленому законом порядку встановлюються нормативи формування малокомплектних навчальних закладів, класів, груп і забезпечуються умови для їх функціонування.

6. Мова навчання у приватних навчальних закладах усіх освітніх рівнів визначається засновниками (власниками) цих закладів.

7. В усіх загальних середніх навчальних закладах забезпечується вивчення державної мови і однієї з регіональних мов або мов меншин. Обсяг вивчення регіональних мов або мов меншин визначається місцевими радами відповідно до законодавства про освіту з урахуванням поширеності цих мов на відповідній території.

8. У державних і комунальних загальноосвітніх навчальних закладах, в яких створено окремі класи, групи, в яких навчання ведеться іншою мовою, ніж у самому закладі, вивчення предметів ведеться відповідними мовами (за винятком української мови і літератури).

9. Тести для зовнішнього оцінювання якості освіти укладаються державною мовою.

10. Співбесіда або інші форми контролю, якщо такі передбачені при вступі у навчальний заклад, проводяться державною мовою або мовою, якою здійснюється навчання у цьому закладі.

11. Держава забезпечує підготовку педагогічних кадрів для навчальних закладів з навчанням регіональними мовами або мовами меншин, здійснює методичне забезпечення такої підготовки.

12. Навчальні заклади можуть створювати класи, групи з навчанням іноземними мовами.

Стаття 21. Мова у сфері науки

1. Громадяни України мають право вільно використовувати у сфері наукової діяльності державну мову та інші мови. У наукових виданнях, які публікуються державною мовою, виклад окремих положень наукових результатів може подаватися іншими мовами. У наукових виданнях, які публікуються іншими мовами, виклад основних наукових результатів подається державною мовою.

Стаття 22. Мова у сфері інформатики

1. Основними мовами інформатики в Україні є українська та англійська мови. Комп'ютерні системи та їх програмне забезпечення, що використовуються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, державними підприємствами, установами та організаціями, повинні забезпечувати можливість обробляти україномовні, англійські тексти.

2. Мова приватних комп'ютерних систем та їх програмного забезпечення визначається власниками цих систем.

Стаття 23. Мова у сфері культури

1. В Україні гарантується використання у сфері культури державної мови, регіональної мови, мов меншин, мов національних меншин в Україні та інших мов.

2. З метою ознайомлення громадян з досягненнями культури інших народів світу, в Україні здійснюються переклади і видання художньої, політичної, наукової й іншої літератури мовами, зазначеними у частині першій цієї статті.

3. Оголошення і супровід (конферанс) концертів, інших культурних заходів можуть здійснюватися державною мовою чи іншими мовами на вибір їх організаторів.

4. Виготовлення копій фільмів іноземного виробництва, які розповсюджуються для показу в кінотеатрах, публічному комерційному відео і домашньому відео в Україні, здійснюється мовою оригіналу або із дублюванням або озвученням чи субтитруванням державною мовою.

Розділ V

МОВА У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЇ І ЗВ'ЯЗКУ

Стаття 24. Мова засобів масової інформації і видавництва

1. Кожному гарантується право споживати інформаційну продукцію засобів масової інформації будь-якими мовами. Це право забезпечується створенням умов для розповсюдження інформації різними мовами і вільного вибору мови її споживання. Держава в особі відповідних органів сприяє виданню і розповсюдженню аудіо- та аудіовізуальних творів, друкованих видань державною мовою.

2. Офіційна інформація про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування поширюється державною мовою. У разі поширення офіційної інформації мовою, яка відрізняється від державної, її поширювач повинен забезпечити автентичний переклад з мови, якою поширюється ця інформація, на державну мову.

3. Телерадіоорганізації України можуть на власний розсуд вести мовлення державною мовою та іншими мовами. Для загальнонаціонального мовлення частка ефірного часу, коли мовлення ведеться українською мовою, має становити не менше 75 відсотків загального обсягу добового мовлення. Обсяги регіонального і місцевого мовлення державною мовою та іншими мовами визначаються законами з урахуванням міжнародно-правових зобов'язань.

4. Трансляція аудіовізуальних творів здійснюється мовою оригіналу або із дублюванням або озвученням чи субтитруванням державною мовою або мовами національних меншин України на розсуд телерадіоорганізації. За наявності технічних можливостей телерадіоорганізації здійснюють трансляцію аудіовізуальних творів кількома мовами із забезпеченням вільного вибору споживачами мови цих творів.

5. Друковані засоби масової інформації в Україні видаються державною мовою, а також іншими мовами відповідно до закону.

Стаття 25. Мова у сфері поштового зв'язку і телекомунікацій

1. Адреси відправника та одержувача поштових відправлень, телеграм, що пересилаються в межах України, мають виконуватися державною мовою. Текст телеграми може бути написаний будь-якою мовою з використанням літер кирилиці або латинської абетки.

2. Міжнародні поштові відправлення і повідомлення, які передаються через телекомунікаційні мережі загального користування, обробляються з використанням мов, передбачених міжнародними договорами України.

Стаття 26. Мова реклами і маркування товарів

1. Реклами оголошення, повідомлення та інші форми аудіо- і візуальної рекламної продукції виконуються державною мовою або іншою мовою на вибір рекламодавця.

2. Знаки для товарів і послуг наводяться у рекламі у тому вигляді, в якому їм надана правова охорона в Україні відповідно до закону.

3. Маркування товарів, інструкції про їх застосування виконуються державною мовою, а також іншою мовою за рішенням виробників, прийнятих з урахуванням вимог закону.

За рішенням виробників товарів поруч із текстом, викладеним державною мовою, може розміщуватися його переклад іншими мовами. Маркування товарів для експорту виконується будь-якими мовами.

Розділ VI

МОВИ ТОПОНІМІВ ТА ІМЕН ГРОМАДЯН

Стаття 27. Мова топонімів

1. Топоніми (географічні назви) — назви адміністративно-територіальних одиниць, залізничних станцій, вулиць, майданів тощо — утворюються і подаються державною мовою.

2. У межах адміністративно-територіальної одиниці, в якій запроваджено заходи, спрямовані на використання регіональної мови обласного значення, поруч із топонімом державною мовою відтворюється його відповідник цієї регіональної мови. У разі потреби наводиться латинізація відповідний відповідник (транслітерація) топоніма, поданого державною мовою.

3. Відтворення українських топонімів регіональною мовою, мовою меншини або мовою національної меншини в Україні здійснюється відповідно до традицій мови відтворення. Відтворення іншими мовами здійснюється у транскрипції з державної мови.

4. Топоніми із-за меж України подаються державною мовою у транскрипції з мови оригіналу.

5. Картографічні видання, призначені для використання в Україні, готуються і видаються українською мовою.

6. Фінансування заходів, передбачених у частині другій цієї статті, здійснюється за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів.

Стаття 28. Мова імен громадян України

1. Прізвища та імена (по батькові) громадян України подаються державною мовою відповідно до українського правопису.

2. Регіональними та іншими мовами імена громадян України подаються відповідно до встановлених нормативів.

3. Кожен громадянин України має право використовувати своє прізвище та ім'я (по батькові) рідною мовою згідно із традиціями цієї мови, а також право на їх офіційне визнання. При використанні цього права запис прізвища та імені (по батькові) в паспорті громадянина України, паспорті громадянина України для виїзду за кордон та інших офіційних документах виконується у транскрипції з української або іншої мови за вибором громадянина.

4. Запис прізвища та імені (по батькові) в паспортах та інших офіційних документах здійснюється із попереднім схваленням власника.

5. Кожен громадянин України має право на виправлення помилкового запису свого прізвища та імені (по батькові) в паспортах та інших офіційних документах, у тому числі внаслідок порушення вимог частин третьої та четвертої цієї статті.

Розділ VII

МОВА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ

Стаття 29. Мова Збройних Сил України та інших військових формувань

1. Мовою статутів, документації, діловодства, команд та іншого статутного спілкування у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, створених відповідно до законодавства України, є державна мова.

Розділ VIII

СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І КУЛЬТУРИ ЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ

Стаття 30. Сприяння розвитку української мови за межами України

1. Держава відповідно до міжнародних норм і міждержавних угод сприяє розвитку української мови за кордоном, задоволенню мовних потреб закордонних українців, за їх бажанням, згідно з нормами міжнародного права надає допомогу навчальним закладам, науковим установам, національно-культурним товариствам українців, громадянам українського походження, які проживають у зарубіжних країнах, у вивченні української мови та проведенні наукових досліджень з українознавства.

Розділ IX

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПОРЯДКУ ЗАСТОСУВАННЯ МОВ В УКРАЇНІ

Стаття 31. Відповідальність за порушення порядку застосування мов в Україні

1. Посадові і службові особи органів державної влади та органів місцевого самоврядування, громадяни, винні у порушенні вимог цього Закону, несуть адміністративну або кримінальну відповідальність відповідно до закону.

Розділ X

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня набрання чинності законом України про внесення змін до Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» щодо встановлення диференційованого застосування положень Європейської хартії регіональних мов або мов меншин до мов, на які вона розповсюджується в Україні, крім пункту 3 Розділу X цього Закону, який набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Визнати таким, що втратив чинність, Закон України «Про засади державної мовної політики».

3. Кабінету Міністрів України з метою створення належних умов для реалізації цього Закону:

1) протягом шести місяців підготувати та внести на розгляд Верховної Ради України проект закону України про внесення змін до Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин»;

2) протягом шести місяців підготувати та внести на розгляд Верховної Ради України пропозиції про внесення змін до законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям цього Закону;

3) вжити заходів до приведення у відповідність із цим Законом підзаконних нормативно-правових актів, забезпечивши набрання ними чинності одночасно з набранням чинності цим Законом, шляхом:

а) приведення своїх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом, прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

б) забезпечення приведення нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади у відповідність із цим Законом та прийняття ними нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

4) вжити інших заходів до реалізації цього Закону».

Закон про ратифікацію Європейської хартії потребує внесення змін відповідно до мовної ситуації в Україні — В. Литвин.

На цьому наголошується у юридичній довідці «Щодо питання ратифікації Україною Європейської хартії», яка направлена Головою Верховної Ради Президенту України Віктору Януковичу разом з листом з викладенням позиції керівника парламенту щодо Закону України про засади державної мовної політики.

Текст документа:

«Відповідно до Європейської хартії регіональних мов або мов меншин 1992 р. «а) термін «регіональні мови або мови меншин» означає мови, які:

i) традиційно використовуються в межах певної території держави громадянами цієї держави, які складають групу, що за своєю чисельністю менша, ніж решта населення цієї держави; та

ii) відрізняються від офіційної мови (мов) цієї держави; він не включає діалекти офіційної мови (мов) держави або мови мігрантів;

b) термін «територія, на якій використовується регіональ-

на мова або мова меншини» означає географічну місцевість, де така мова є засобом спілкування певної кількості осіб, яка виправдовує здійснення різних охоронних і заохочувальних заходів, передбачених у цій Хартії».

При цьому слід звернути увагу на таке. Поняття «традиційно використовуються» в контексті положення преамбули, де зазначається, що деякі з цих мов знаходяться під загрозою вимирання, вочевидь, треба розуміти як такі, що мають давнє історичне коріння щодо своєї появи та вжитку на цій території і не є панівними або конкурентоспроможними щодо офіційної мови держави.

Саме в контексті можливого вимирання ці мови, як зазначається в преамбулі, потребують охорони і розвитку. При цьому, як ведеться далі, вони «не повинні зашкоджувати офіційним мовам».

Вочевидь, звернення до двох засадничих положень преамбули пояснюється тим, що вона зазвичай містить основні положення, що сприяють більш правильному розумінню договору, в цілному вигляді відтворює ідеологію акта, мотиви та мету його укладення. У більшості випадків преамбула містить так звані «норми — цілі» та «норми — принципи». Загалом преамбула формально має таку ж юридичну силу, як і основний текст договору, й під час тлумачення розглядається разом з ним.

У цьому контексті поєднання зазначених вище положень щодо мов, яким загрожує вимирання, та уникнення заходів, що можуть зашкодити офіційній мові, є відправною позицією для розуміння тексту Хартії.

У випадках, де багатосторонній міжнародний договір, розроблений Радою Європи, є дуже важливим і водночас складною стасе так званою Пояснювальна доповідь (далі — ПД) до Договору, яка надає ретельні пояснення щодо окремих його положень з метою уникнення неправильного сприйняття їх змісту.

Насамперед у ПД зазначається, що об'єктом дії норм Хартії є мова, кількість носіїв яких може різночас рознитися, але «спільною рисою для багатьох з цих мов є більший або менший ступінь загрози їхньому існуванню» (п. 2 ПД), і які є частиною «європейської культурної спадщини, що знаходиться під загрозою» (п. 10 ПД).

Визначивши основний критерій, за яким має визначитися об'єкт захисних заходів, автори Хартії надалі виходили з того, що їх перелік має залежати від реального стану кожної мови, а, відтак, і витрат на зазначені заходи (пп. 23, 28, 39, 41, 46 ПД).

Саме реальний, а не позірний стан і місце мови має визначати її статус і, зокрема, з огляду на дотримання другого базового принципу преамбули Хартії — незашкодження офіційній мові держави.

Повніше цей підхід розкривається у змісті пунктів 13 і 14 ПД, де, серед іншого, йдеться про те, що відповідне заохочення регіональних або меншинних (міноритарних) мов не повинно складати «суперництво чи антагонізм» офіційній мові й, до того ж, «не посилювати дезінтеграційні тенденції» в державі.

Врешті, з огляду на реальний стан мовної ситуації в країні відповідно до п. 24 ПД «державо-учасники може, не порушуючи букви Хартії, визнати, що певна регіональна або меншинна мова існує на її території, та вважати за краще, з власних міркувань, не поширювати на цю мову дію положень частини III Хартії». Російська мова внаслідок її реального особливого статусу, неспівмірного за усіма ознаками щодо місця в усіх сферах суспільного життя порівняно з іншими мовами, які є об'єктом цієї Хартії, цілком підпадає під дію цього положення.

Враховуючи наведене вище, вбачається, що зміст Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» від 15 травня 2003 року не відповідає ідеологічним засадам Хартії, не є збалансованим у підходах до оцінки потреб різних мов, натомість стандартизує їх, нівелюючи в такий спосіб цілі, що переслідує Хартія, а тому потребує внесення відповідних змін. Насамперед йдеться про перегляд положень щодо статусу наведених у Законі мов, їх складу, диверсифікації щодо потреб згідно з відповідними пунктами статей частини III Хартії, а це потребує окремого ретельного вивчення мовної ситуації з метою конкретного визначення потреб щодо відповідних мов з наступним їх викремленням: або на суто індивідуальній основі, або за груповим принципом.

При цьому, окрім зазначеного вище, слід взяти до уваги таке.

Термін «територія, на якій використовується регіональна мова» означає насамперед географічну місцевість і не може підмінятися поняттям «адміністративна одиниця» (п. 59 ПД).

Врешті, дуже важливим вбачається ще й такий аспект. Меншинні (міноритарні) мови у розумінні ідеологічної суті Конвенції треба сприймати не як мови національних меншин, а як мови тієї мовної меншини, що знаходиться на цій території.

У цьому контексті офіційна мова держави на певній території цілком може опинитися у стані меншинної.

Саме тому Конвенція уникає суто схематичного і хибного підходу, за яким меншинність мов чітко визначається відсотковими чи подібними ним кількісними показниками, оскільки за таких умов форма підміняла би суть проблематики.

Потреба перегляду складу мов пояснюється реальним станом таких мов, що, безумовно, потребують захисту як кримчацька, румейська, караїмська, урумська та ромська. Врешті, як відомо, єврейської мови не існує. Тому фахівці мають визначитися щодо ідущу чи івриту.

У Законі про ратифікацію Європейської хартії потребує зміни і положення щодо прив'язки мов до національних меншин, оскільки Хартія наголошує не на захисті прав національних меншин (з цієї проблематики розроблена інша Конвенція Радою Європи), а на захисті регіональних або меншинних (міноритарних) мов, які в реальності не обов'язково збігаються, що доводить порівняння статистики застосування мов і етнічного складу України.

Підсумовуючи, слід зазначити, що Закон про ратифікацію Європейської хартії потребує внесення змін відповідно до наведеного вище, якому має передувати висновок фахівців з мовної проблематики. Прикладом такого ретельного виваженого підходу могло би стати ратифікаційне повідомлення Німеччини щодо Європейської хартії регіональних або меншинних (міноритарних) мов».

Голова Верховної Ради України Володимир Литвин пропонує усунути неузгодженості та неточності у прийнятому мовному законі відповідно до статті 131 Регламенту Верховної Ради України.

У додатках до листа Президенту України щодо Закону України про засади державної мовної політики В. Литвин зазначає, що при опрацюванні тексту цього Закону у редакції, яка була запропонована до першого читання, виявлено неузгодженості та окремі неточності між його положеннями та похідні неузгодженості з іншими законами України, які потребують усунення в порядку, встановленому статтею 131 Регламенту Верховної Ради України.

Керівник парламенту нагадує, що держава шляхом ратифікації Європейської хартії регіональних мов або мов меншин взяла на себе зобов'язання щодо використання в Україні регіональних мов та мов меншин. «Водночас, Закон передбачає делегування органам місцевого самоврядування повноважень держави щодо виконання міжнародно-

Порівняльна таблиця (пропозиції В.Литвина щодо усунення у прийнятому мовному законі Регламенту Верховної

Положення Закону в редакції першого читання	Пропозиції	Редакція уточнених положень
Стаття 1. Визначення термінів державна мова - закріплена законодавством мова, вживання якої обов'язкове в органах державного управління та діловодства, установах та організаціях, на підприємствах, у державних закладах освіти, науки, культури, в сферах зв'язку та інформатики тощо;	1. В абзаці другому статті 1 слова «державних закладах освіти» замінити словами «державних та комунальних закладах освіти».	Стаття 1. Визначення термінів державна мова - закріплена законодавством мова, вживання якої обов'язкове в органах державного управління та діловодства, установах та організаціях, на підприємствах, у державних та комунальних закладах освіти, науки, культури, в сферах зв'язку та інформатики тощо;
Стаття 4. Законодавство України про мови Основи державної мовної політики визначаються Конституцією України, а порядок застосування мов в Україні - виключно цим Законом, з норм якого мають виходити інші правові акти, що визначають особливості використання мов в різних сферах суспільного життя.	2. В абзаці другому частини першої статті 4 слова «з норм якого мають виходити інші правові акти, що визначають особливості використання мов в різних сферах суспільного життя» вилучити.	Стаття 4. Законодавство України про мови Основи державної мовної політики визначаються Конституцією України, а порядок застосування мов в Україні - виключно цим Законом, з норм якого мають виходити інші правові акти, що визначають особливості використання мов в різних сферах суспільного життя.
Стаття 10. Мова актів органів державної влади та органів місцевого самоврядування 1. Акти вищих органів державної влади приймаються державною мовою і офіційно публікуються державною, російською та іншими регіональними мовами або мовами меншин. 2. Акти місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування приймаються і публікуються державною мовою. У межах території, на якій поширена регіональна мова або мова меншини (мови), що відповідає умовам частини третьої статті 8 цього Закону, акти місцевих органів державної влади і місцевого самоврядування приймаються державною мовою або цією регіональною мовою або мовою меншини (мовами) та офіційно публікуються на цих мовах.	3. У частині першій статті 10 слова «російською та іншими регіональними мовами або мовами меншин» замінити словами «а також регіональними мовами або мовами меншин у випадках, передбачених законом». 4. У частині другій статті 10 слова «державною мовою або цією регіональною мовою» замінити словами «державною мовою, а також цією регіональною мовою».	Стаття 10. Мова актів органів державної влади та органів місцевого самоврядування 1. Акти вищих органів державної влади приймаються державною мовою і офіційно публікуються державною, а також регіональними мовами або мовами меншин у випадках, передбачених законом. 2. Акти місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування приймаються і публікуються державною мовою. У межах території, на якій поширена регіональна мова або мова меншини (мови), що відповідає умовам частини третьої статті 7 цього Закону, акти місцевих органів державної влади і місцевого самоврядування приймаються державною мовою, а також цією регіональною мовою або мовою меншини (мовами) та офіційно публікуються на цих мовах.
Стаття 11. Мова роботи, діловодства і документації органів державної влади та органів місцевого самоврядування 5. Тексти офіційних оголошень, повідомлень виконуються державною мовою. У межах території, на якій відповідно до умов частини третьої статті 8 цього Закону поширена регіональна мова (мови), за рішенням місцевої ради такі тексти можуть розповсюджуватись у перекладі цією регіональною або російською мовою (мовами).	5. У частині п'ятій статті 11 слова «або російською» вилучити.	Стаття 11. Мова роботи, діловодства і документації органів державної влади та органів місцевого самоврядування 5. Тексти офіційних оголошень, повідомлень виконуються державною мовою. У межах території, на якій відповідно до умов частини третьої статті 7 цього Закону поширена регіональна мова (мови), за рішенням місцевої ради такі тексти можуть розповсюджуватись у перекладі цією регіональною або російською мовою (мовами).
Стаття 18. Мова економічної і соціальної діяльності 1. У економічній і соціальній діяльності державних підприємств, установ та організацій основною мовою є державна мова, а також вільно використовуються російська та інші регіональні мови або мови меншин. 3. У внутрішніх правилах підприємств, установ та організацій будь-якої форми власності забороняється прийняття будь-яких положень, що виключають або обмежують у спілкуванні співробітників використання державної мови, російської, інших регіональних мов або мов меншин. В роботі підприємств можуть використовуватися й інші мови.	6. У частині першій статті 18 слова «російська та інші» вилучити. 7. У частині третій статті 18 слова «російської, інших» вилучити.	Стаття 18. Мова економічної і соціальної діяльності 1. У економічній і соціальній діяльності державних підприємств, установ та організацій основною мовою є державна мова, а також вільно використовуються російська та інші регіональні мови або мови меншин. 3. У внутрішніх правилах підприємств, установ та організацій будь-якої форми власності забороняється прийняття будь-яких положень, що виключають або обмежують у спілкуванні співробітників використання державної мови, російської, інших регіональних мов або мов меншин. В роботі підприємств можуть використовуватися й інші мови.
Стаття 20. Мова освіти 1. Вільний вибір мови навчання є невід'ємним правом громадян України, яке реалізується в рамках цього Закону, при умові обов'язкового вивчення державної мови в обсязі достатньому для інтеграції в українське суспільство. 2. Громадянам України гарантується право отримання освіти державною мовою і регіональними мовами або мовами меншин. Це право забезпечується через мережу дошкільних дитячих установ, загальних середніх, позашкільних, професійно-технічних і вищих державних і комунальних навчальних закладів з українською або іншими мовами навчання, яка створюється у відповідності з потребою громадян згідно з законодавством України про освіту. 7. В усіх загальних середніх навчальних закладах забезпечується вивчення державної мови і однієї з регіональних мов або мов меншин. Об'єм вивчення регіональних мов або мов меншин визначається місцевими радами відповідно до законодавства про освіту з урахуванням поширеності цих мов на відповідній території. 8. У державних і комунальних загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням регіональними мовами вивчення предметів ведеться регіональними мовами (за винятком української мови та літератури, вивчення яких ведеться українською мовою). 9. Тести для зовнішнього оцінювання якості освіти укладаються державною мовою. За бажанням особи, тести надаються у перекладі на регіональну мову або мову меншин (за винятком тесту з української мови і літератури). 10. Співбесіда або інші форми контролю,	8. У частині першій статті 20 Закону слова «в обсязі достатньому для інтеграції в українське суспільство» вилучити. 9. Друге речення частини другої статті 20 викласти у такій редакції: «Це право забезпечується шляхом вивчення української мови, регіональних мов та мов меншин у дошкільних, позашкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих державних та комунальних навчальних закладах в обсягах, визначених державними стандартами освіти». 10. Друге речення частини сьомої статті 20 викласти у такій редакції: «Об'єм вивчення регіональних мов або мов меншин встановлюється відповідно до законодавства про освіту з урахуванням пропозицій органів місцевого самоврядування щодо поширеності цих мов на відповідній території». 11. Частину восьмою статті 20 доповнити словами «відповідно до державних стандартів освіти». 12. Друге речення частини дев'ятої статті 20 вилучити. 13. У частині десятій статті 20 слова «за	Стаття 20. Мова освіти 1. Вільний вибір мови навчання є невід'ємним правом громадян України, яке реалізується в рамках цього Закону, при умові обов'язкового вивчення державної мови в обсязі достатньому для інтеграції в українське суспільство. 2. Громадянам України гарантується право отримання освіти державною мовою і регіональними мовами або мовами меншин. Це право забезпечується шляхом вивчення української мови, регіональних мов та мов меншин у дошкільних, позашкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих державних та комунальних навчальних закладах в обсягах, визначених державними стандартами освіти. 7. В усіх загальних середніх навчальних закладах забезпечується вивчення державної мови і однієї з регіональних мов або мов меншин. Об'єм вивчення регіональних мов або мов меншин встановлюється відповідно до законодавства про освіту з урахуванням пропозицій органів місцевого самоврядування щодо поширеності цих мов на відповідній території. 8. У державних і комунальних загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням регіональними мовами вивчення предметів ведеться регіональними мовами (за винятком української мови та літератури, вивчення яких ведеться українською мовою відповідно до державних стандартів освіти). 9. Тести для зовнішнього оцінювання якості освіти укладаються державною мовою. За бажанням особи, тести надаються у перекладі на регіональну мову або мову меншин (за винятком тесту з української мови і літератури). 10. Співбесіда або інші форми контролю,

Голови Верховної Ради України неузгодженостей та неточностей відповідно до статті 131 Ради України)*

якщо такі передбачені при вступі у навчальний заклад, проводяться державною мовою або мовою, якою здійснюється навчання у цьому закладі, за бажанням абітурієнта.	бажанням абітурієнта» вилучити.	якщо такі передбачені при вступі у навчальний заклад, проводяться державною мовою або мовою, якою здійснюється навчання у цьому закладі, за бажанням абітурієнта.
Стаття 22. Мова у сфері інформатики 1. Основними мовами інформатики в Україні є українська, російська та англійська мови. Комп'ютерні системи та їх програмне забезпечення, що використовуються органами державної влади і органами місцевого самоврядування, державними підприємствами, установами та організаціями, повинні забезпечуватися можливістю обробляти україномовні, російськомовні та англійськомовні тексти. У державних комп'ютерних системах та їх програмному забезпеченні можуть вільно використовуватися інші мови.	14. У частині першій статті 22 слова «російська» та «російськомовні» вилучити.	Стаття 22. Мова у сфері інформатики 1. Основними мовами інформатики в Україні є українська, російська та англійська мови. Комп'ютерні системи та їх програмне забезпечення, що використовуються органами державної влади і органами місцевого самоврядування, державними підприємствами, установами та організаціями, повинні забезпечуватися можливістю обробляти україномовні, російськомовні та англійськомовні тексти. У державних комп'ютерних системах та їх програмному забезпеченні можуть вільно використовуватися інші мови.
Стаття 23. Мова у сфері культури 4. Виготовлення копій фільмів іноземного виробництва, які розповсюджуються для показу в кінотеатрах, публічному комерційному відео і домашньому відео в Україні, здійснюється мовою оригіналу або із дублюванням або озвученням чи субтитруванням державною мовою або регіональними мовами або мовами меншин на замовлення дистриб'юторів і прокатників з урахуванням мовних потреб споживачів.	15. У частині четвертій статті 23 слова «державною мовою або регіональними мовами» слід замінити словами «державною мовою, а також регіональними мовами».	Стаття 23. Мова у сфері культури 4. Виготовлення копій фільмів іноземного виробництва, які розповсюджуються для показу в кінотеатрах, публічному комерційному відео і домашньому відео в Україні, здійснюється мовою оригіналу або із дублюванням або озвученням чи субтитруванням державною мовою, а також регіональними мовами або мовами меншин на замовлення дистриб'юторів і прокатників з урахуванням мовних потреб споживачів.
Стаття 28. Мова імен громадян України 3. Кожний громадянин України має право використовувати своє прізвище та ім'я (по батькові) рідною мовою згідно із традиціями цієї мови, а також право на їх офіційне визнання. При використанні цього права запис прізвища та імені (по батькові) в паспорті громадянина України, паспорті громадянина України для виїзду за кордон та інших офіційних документах виконується у транскрипції з української, російської або іншої мови за вибором громадянина.	16. У частині третій статті 28 слова «російської або» замінити словами «а також».	Стаття 28. Мова імен громадян України 3. Кожний громадянин України має право використовувати своє прізвище та ім'я (по батькові) рідною мовою згідно із традиціями цієї мови, а також право на їх офіційне визнання. При використанні цього права запис прізвища та імені (по батькові) в паспорті громадянина України, паспорті громадянина України для виїзду за кордон та інших офіційних документах виконується у транскрипції з української, російської , а також іншої мови за вибором громадянина.
ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ 1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування. Опублікування Закону забезпечується державною мовою, регіональними мовами або мовами меншин, іншими мовами.	17. Пункт 1 Розділу Х «Прикінцеві положення» Закону викласти у такій редакції: «1. Цей Закон набирає чинності з дня набрання чинності законом України про внесення змін до Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» щодо встановлення диференційованого застосування положень Європейської хартії регіональних мов або мов меншин до мов, на які вона розповсюджується в Україні».	ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ «1. Цей Закон набирає чинності з дня набрання чинності законом України про внесення змін до Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» щодо встановлення диференційованого застосування положень Європейської хартії регіональних мов або мов меншин до мов, на які вона розповсюджується в Україні».
ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ 1. Внести зміни до законів України: 9) у Кримінально-процесуальному кодексі України (Відомості Верховної Ради УРСР, 1961, № 2, ст. 15) статтю 19 викласти в новій редакції: «Стаття 19. Мова, якою здійснюється провадження в кримінальних справах Мова, якою здійснюється провадження в кримінальних справах, визначається статтею 15 Закону України «Про засади державної мовної політики»; 11) Закон України «Про адвокатуру» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1993, № 9, ст. 62) доповнити статтею 6а такого змісту: «Стаття 6. Мова юридичної допомоги Мова юридичної допомоги визначається статтею 17 Закону України «Про засади державної мовної політики»; 20) у Законі України «Про органи реєстрації актів громадянського стану» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1994, № 14, ст. 78) статтю 16 викласти в новій редакції: «Стаття 16. Мова діловодства в органах реєстрації актів громадянського стану Мова діловодства в органах реєстрації актів громадянського стану визначається статтею 13 Закону України «Про засади державної мовної політики»; 25) у Законі України «Про інформаційні агентства» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1995, № 13, ст. 83) статтю 3 викласти в новій редакції: «Стаття 3. Мова продукції інформаційних агентств Інформаційні агентства згідно з законодавством України про мови поширюють свою продукцію державною мовою, російською, іншими регіональними мовами або мовами меншин, а також іншими мовами, дотримуючись загальноновизнаних етично-моральних норм слововживання».	18. Підпункт 9 пункту 1 Розділу XI «Перехідні положення» вилучити. 19. Підпункт 11 пункту 1 Розділу XI «Перехідні положення» вилучити. 20. Підпункт 20 пункту 1 Розділу XI «Перехідні положення» вилучити. 21. У підпункті 25 пункту 1 Розділу XI «Перехідні положення» слова «російською, іншими» вилучити.	ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ 1. Внести зміни до законів України: 9) у Кримінально-процесуальному кодексі України (Відомості Верховної Ради УРСР, 1961, № 2, ст. 15) статтю 19 викласти в новій редакції: «Стаття 19. Мова, якою здійснюється провадження в кримінальних справах Мова, якою здійснюється провадження в кримінальних справах, визначається статтею 15 Закону України «Про засади державної мовної політики»; 11) Закон України «Про адвокатуру» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1993, № 9, ст. 62) доповнити статтею 6а такого змісту: «Стаття 6. Мова юридичної допомоги Мова юридичної допомоги визначається статтею 17 Закону України «Про засади державної мовної політики»; 20) у Законі України «Про органи реєстрації актів громадянського стану» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1994, № 14, ст. 78) статтю 16 викласти в новій редакції: «Стаття 16. Мова діловодства в органах реєстрації актів громадянського стану Мова діловодства в органах реєстрації актів громадянського стану визначається статтею 13 Закону України «Про засади державної мовної політики»; 25) у Законі України «Про інформаційні агентства» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1995, № 13, ст. 83) статтю 3 викласти в новій редакції: «Стаття 3. Мова продукції інформаційних агентств Інформаційні агентства згідно з законодавством України про мови поширюють свою продукцію державною мовою, російською, іншими регіональними мовами або мовами меншин, а також іншими мовами, дотримуючись загальноновизнаних етично-моральних норм слововживання».

* Посилання у тексті на «частину третю статті 8 цього Закону» замінити посиланням на «частину третю статті 7 цього Закону».

правових зобов'язань України в частині вільного використання мов у суспільному житті», — зазначає В. Литвин.

За таких обставин, зазначається у документі, відповідно до частини третьої статті 143 Конституції України держава має забезпечити фінансування здійснення органами місцевого самоврядування делегованих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України.

Проте текст Закону не містить положень щодо фінансування відповідних делегованих повноважень. Відтак, всупереч статті 143 Конституції України між пунктом 1 Розділу Х «Прикінцеві положення» Закону в частині набрання чинності цим Законом (з дня його опублікування) та відповідними положеннями щодо фінансування делегованих повноважень органів місцевого самоврядування виникає неузгодженість.

Крім того, частина друга статті 7 визначає перелік мов, щодо захисту яких органи місцевого самоврядування за цим Законом прийматимуть відповідні рішення. Проте вказаний перелік є іншим від ратифікованого Україною (стаття 2 Закону про ратифікацію) у контексті Європейської хартії переліку мов національних меншин, що з огляду на пункт 1 Розділу Х «Прикінцеві положення» Закону призведе до колізії зазначених норм.

Враховуючи необхідність комплексного та системного регулювання питань, пов'язаних з усуненням неузгодженостей у тексті Закону, дотриманням вимог статті 143 Конституції України та статті 27 Бюджетного кодексу України, уточненням переліку регіональних мов, щодо розвитку яких в Україні будуть запроваджуватись спеціальні заходи, пункт 1 Розділу Х «Прикінцеві положення» Закону пропонується викласти у такій редакції:

«1. Цей Закон набирає чинності з дня набрання чинності законом України про внесення змін до Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» щодо встановлення диференційованого застосування положень Європейської хартії регіональних мов або мов меншин до мов, на які вона розповсюджується в Україні».

Відповідно до частини п'ятої статті 6 жодне положення цього Закону не може тлумачитися як таке, що спрямоване на звуження сфери використання державної мови.

Відповідні принципи та цілі містяться і у статтях 2, 5 та 7 цього Закону, згідно з якими «державна мовна політика в Україні має своїм завданням регулювання суспільних відносин у сфері всебічного розвитку і вживання української мови як державної».

Проте, положення значної кількості статей щодо сфери використання державної мови не узгоджується із заявленими принципами та цілями Закону.

У зв'язку з цим:
— у частині першій статті 10 Закону слова «російською та іншими регіональними мовами або мовами меншин» пропонується замінити словами «а також регіональними мовами або мовами меншин у випадках, передбачених законом».

у частині другій статті 10 Закону слова «державною мовою або цією регіональною мовою» пропонується замінити словами «державною мовою, а також цією регіональною мовою»;

— у частині першій статті 20 Закону слова «в обсязі достатньому для інтеграції в українське суспільство» пропонується вилучити;

— друге речення частини другої статті 20 Закону пропонується викласти у такій редакції: «Це право забезпечується шляхом вивчення української мови, регіональних мов та мов меншин у дошкільних, позашкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих державних та комунальних навчальних закладах в обсягах, визначених державними стандартами освіти»;

— друге речення частини сьомої статті 20 Закону пропонується викласти у такій редакції: «Об'єм вивчення регіональних мов або мов меншин встановлюється відповідно до законодавства про освіту з урахуванням пропозицій органів місцевого самоврядування щодо поширеності цих мов на відповідній території»;

— частину восьмою статті 20 Закону пропонується доповнити словами «відповідно до державних стандартів освіти»;

— друге речення частини дев'ятої статті 20 Закону пропонується вилучити;

— у частині десятій статті 20 Закону слова «за бажанням абітурієнта» пропонується вилучити;

— у частині четвертій статті 23 Закону слова «державною мовою або регіональними мовами» пропонується замінити словами «державною мовою, а також регіональними мовами».

Абзац другий статті 1 Закону, відповідно до якого вживання державної мови передбачається обов'язковим, зокрема, у державних закладах освіти, не узгоджується з пунктом 5 частини другої статті 5, частиною другою статті 20 Закону, згідно з якими право отримання освіти державною мовою гарантується у державних і комунальних навчальних закладах.

У зв'язку з цим, в абзаці другому статті 1 Закону слова «державних закладах освіти» пропонується замінити словами «державних та комунальних закладах освіти».

Положення абзацу другого частини першої статті 4 Закону є суперечливими, оскільки, з однієї сторони, встановлюють, що виключно цим Законом визначається порядок застосування мов в Україні, а з іншої — передбачають можливість визначення особливостей використання мов у різних сферах суспільного життя іншими правовими актами.

У зв'язку з цим, в абзаці другому частини першої статті 4 Закону слова «з норм якого мають виходити інші правові акти, що визначають особливості використання мов в різних сферах суспільного життя» пропонується вилучити.

Частина перша статті 10, частина п'ята статті 11, частини перша та третя статті 18, частина перша статті 22, частина третя статті 28 та підпункт 25 пункту 1 Розділу XI «Перехідні положення» Закону передбачають переваги у застосуванні у різних сферах суспільного життя саме для російської мови, надання їй спеціального статусу (поряд з іншими регіональними мовами або мовами меншин), що не узгоджується з принципами мовної політики (зокрема, рівності всіх регіональних мов або мов меншин України, які вживаються в межах її території), закладеними статтею 5 та частиною першою статті 7 цього ж Закону.

У зв'язку з цим, у частині першій статті 10, частині п'ятій статті 11, частинах першій та третій статті 18, частині першій статті 22, частині третій статті 28 та підпункті 25 пункту 1 Розділу XI «Перехідні положення» Закону слово «російська» в усіх відмінках пропонується вилучити.

Посилання у тексті Закону на «частину третю статті 8 цього Закону» пропонується замінити посиланням на «частину третю статті 7 цього Закону».

Розділ XI «Перехідні положення» Закону містить положення щодо внесення змін до:

— Кримінально-процесуального кодексу України, який втрачає чинність 19 листопада 2012 року у зв'язку з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України;

— Закону України «Про органи реєстрації актів громадянського стану», який втрапить чинність з підстави Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану»;

— Закону України «Про адвокатуру», який втрапить чинність у випадку набрання чинності закону про адвокатуру та адвокатську діяльність, що прийнятий Верховною Радою України 5 липня 2012 року.

У зв'язку з цим, підпункти 9, 11 та 20 пункту 1 Розділу XI «Перехідні положення» Закону пропонується вилучити.

Порівняльна таблиця додається.